

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Summa de vitiis

Wilhelm <Lyon, Prior>

[Basel], nicht nach 1475

De remediis contra peccatum luxurie. Quarta pars

[urn:nbn:de:bsz:31-308070](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-308070)

79

Eccī. ix. cum muliere aliena ne sedas omīno. nec accūbas
cum ea sup cubit. **xc.** Sedo ex hoc q̄ legit̄ **eccī. xxvi.** qui
tenet eam quasi qui apprehendit scorpionem. **Tertō** ex hoc
q̄ legit̄ **eccī. vii.** vincula sunt manū eius. **Quarto** ex hoc
q̄ legit̄ **p̄. vi.** nunq̄ p̄t homo abscondere ignē in sinu suo
vt vestimēta ei⁹ non ardeant. aut ambulare sup prunas et
non cōburētur plāte eius. sic qui ingredit̄ ad vxorem p̄xi
mi sui non erit mūdus cum tetigerit eam. **Ad idē** facit ex
emplum andree ep̄i supposituz qui sanctimoniales p̄cussit
manu. de qua p̄cussione p̄nceps demonū adeo letatus est.
Ad idē facit exempluz q̄ habet̄ in dyalogo de quodā sa
cerdote qui habuerat cōcubinas sed eam dimiserat et ei nō
cohabitabat ymmo sanctissime viuebat. tandem eo egrotā
te ad mortē. et circūstantibus dubitātib⁹ vt iam spūs
recessiss̄ illa que tunc ibi erat accessit p̄p̄ tēptatura vt
adhuc spiraret. Ille autē vidit eam ⁊ cum magno cona
mie locutus ait **Recede m̄i recede.** adhuc viuit ignicul⁹
tolle paleam. **Ad idē** facit q̄ legit̄ in vitis p̄mi de quodā
fratre qui volens cum m̄re trāfire flumen manus suas in
uoluit pallio ei⁹ et portauit eam vltra et interrogat⁹ ab
ea cur hoc faceret. **Respōdit** corp⁹ m̄ieris ignis est. et eo
ip̄o q̄ contingebam te vniebat mibi memoria de alijs mu
lieribus. **¶ De remedijs cōtra peccatum luxu
rie quarta ps.** **¶ Primum Capitulu.**

¶ Ituz est de hijs que dant occasiones luxurie cō
sequēter dōm est de remedijs cōtra hoc p̄ctm. Cū
autē luxuria sit ignis sicut patz ex p̄dictis nece
ssario erit triplex remediuz cōtra eam. Sic cōtra ignez ni
mium triplex solet adhiberi remediū scz aut per aque effu
sionem. aut lignoz subtrahōnez. aut elōgatōem. vrbī ḡ.
si olla que iuxta ignem est adeo ebulliat. vt effundatur q̄
in ea continetur aliq̄ hoz trium fieri consueuit. vel aqua
frigida olle infunditur. vel de lignis subtrahitur. vel olla
ab igne elōgat̄. sic etiam facienduz est cōtra ignez luxurie

Si quis videret se temptari a peccato illo consilius est ut ad
 aquam recurrat vel ad aquam frigidam quam precipiat super se ad
 fratem vel ad aquam lacrimarum vel ad aquas id est tribulationes
 quocumque vel recipiat disciplinas vel pungat se fortiter vel tra
 hat sibi pilos barbe vel capitis. vel si non vult adhibere tri
 bulationis presentiam saltem adhibeat eius memoriam ut co
 gitet de peccatis que debentur peccato luxurie. Ad istud remedi
 um pertinet quod legitur psalmi xx. dolor vulnis absterget mala eccle
 siasticorum. malicia vniuersorum horum obliuiscimus facit luxurie maxime. Ad
 idem pertinet quod legitur in vitis primus de quodam sene. qui cum
 temptaretur grauiter de quadam muliere quam recepat in hospiti
 cio suo. ipse accendit lucernas et combussit omnes digitos su
 os. sic autem ille merito combureretur super eum vestem ignis
 eaderet qui propter pigritiam illum a se non excuteret nec esset com
 paciendus ei et sicut merito domum suam amitteret qui videns
 domum suam aburi aquas non quereretur. sic merito ignis lux
 urie eos consumit qui ad aquam tribulationis non currunt
 eum vident ignem consumere non vestes suas vel domus. sed
 seipsum. in qua pigritiam satis ostendunt quod magis vili
 pendunt seipsum quam aliqua suorum. Sene. nihil est homini seipso
 vilius si homo tunc intraret in aquam frigidam usque ad pe
 ctus ex quo non immereret ei ex hoc periculum non esset hoc
 malum. Secundum remedium est ut homo subtrahat sibi de cibo
 et potu. secundum enim ligna silue exardescit ignis. ut legitur in
 ecclesiastico. et precipue de illis generibus ciborum et potuum
 que inflant ad luxuriam. ut sunt forceia vicia et acuti sa
 pores. Isti autem sunt non qualiacumque ligna ad nutrimentum
 luxurie. sed sunt quasi facule ardentes ad eam incendendam
 unde sicut deridendus est ille qui faculis ardentibus domum
 suam accenderet si diceret quod combustio eius sibi displiceret.
 sic deridendi sunt qui dicunt se velle continere. cum talibus
 cibis et potibus domum suam incendunt. Tertium remedium
 est ut homo elonget se ab igne luxurie. hoc remedium docet
 nos apostolus. i. ad corinthios. vi. dicens fugite fornicationem. super

quod verbum dicit Ambrosius cum alijs nempe vicijis potest expectari conflictus hanc fugite ne approximetis quia non potest aliter melius vinci. Ad idem monentur exemplo ioseph. de quo legitur gen. xxxix. quod cum domina sua diceret ei dormi mecum ipse relicto in manu eius pallio fugit et egressus est foras.

Quare fugiendo pugnandum sit cum peccato carnis.

Tripliciter autem ratio potest assignari quasi fugiendo pugnandum sit cum peccato carnis. Prima est quod luxuria ignis est. homo vero est vel fenum vel stupa. primum potest haberi ex illo verbo ysa. omnis caro fenum. secundum ex illo ecci. stupa collecta. synagoga peccatorum. nulla autem securitas est stuppe vel feno esse iuxta ignem. Secunda ratio est quod luxuria peccatum est valde immundum. unde sicut non est bonum luctari cum homine luto so. quia licet diceret eum tamen se inquinaret. sic non est securum luctari cum peccato isto. vix enim potest esse quin homo non inquinetur ibi. Ad hoc potest referri quod legitur ecci. xiiij. Qui tetigerit picem inquinabitur ab ea. Tercia ratio est. quia non est bonum de prope pugnare cum hoste illo qui ex propinquitate sumit vires. talis est luxuria corpus enim vestrum quod prius erat pacificum convertitur in hostes. Unde sicut princeps aliquis timet pugnare cum hostibus suis quando credit quod in exercitu suo multi sunt proditores qui debeant iuvare hostes suos quando conflictus venerit. sic debet timere homo pugnare contra luxurias cum corpus nostrum ad modum proditoris contra nos in pugna illa fiat. Ad hoc enim quod mulieres nobis fugiendo sunt faciunt testimonia scripture que sequuntur. ecci. xxv. Comorari leoni et draconi placebit magis quam habitare cum muliere nequam. Hieronymus ianua dyaboli via iniquitatis. scorpionis percussio nocivus generis est feminarum. Idcirco ego iudico si cum viris mulieres habitent. viscariu dyabolo non deerit. Ex hijs occupatum est ab initio peccatum et per illam omnes morum. Hieronymus prima temptamenta clericorum sunt frequentes accessus mulierum.

De hijs que aliquos decipiunt cum mulieribus habitantes. ij. ca.

Sed tria solent circa hoc aliquos decipere scilicet
 mulierum fiducia de propria castitate. et consuetudines
 Contra primum dicit Iero. Si pudicitiam queris
 feminas quam videbis bene conuersantes mente dilige non corpora
 si frequenter ornata. Contra secundum similiter dicit Iero. hostiolu
 tuum aut raro aut nunquam mulierum pedes terant. vide ne sub
 eodem tecto mares nec in preterita castitate confidas. nec
 dauid sanctior. nec sampson forcius. nec salomone potes
 esse sapientior. memeto semper quod paradisi colonum mulier de po
 ssessione sua eiecit. si dixerit forsitan aliquis se non stipulam
 esse sed ferrum. et ideo non oportet eum timere mulierum famili
 aritatem. scimus quod ignis ferrum ipsum immutat et quasi ignem
 induit. sic et ignis luxurie etiam homines ferreos immutat
 in malum. unde Iero. ferreas mentes libido domat ex duobus
 etiam lapidibus si inuicem collidantur ignis erit. sic ex familia
 ritate duarum personarum que quasi lapidee videntur. exit quicquid
 ignis luxurie. **S**ed si murus a candela iuxta se posita non com
 buratur tamen demigrat. sic licet homo non cadat ex familiari
 rate mulierum in peccatum carnis tamen aliquantulum inquinatur
Unde iero. crede mihi non potest cum domino toto corde habita
 re qui feminarum accessibus copulatur. Contra tertium dicit iero
 si generis gratia iudicas mulieres nullomodo dimittere. memeto
 quod thamar a fratre suo corrupta sit. precipue vero debet homo
 cauere ne sit solus cum sola. unde iero. solus cum sola secre
 to absque arbitris ne sedeat. **A**d hoc facit quod legitur gen. xxxix
 accidit quadam die ut intraret ioseph domum et opis quippi
 am absque arbitris faceret. at illa apprehensa lasciuia vestimenti
 diceret dormi mecum et ipse fugit. sicut autem fugiende sunt
 mulieres ita et munuscula earum. unde Iero. Crebra munuscu
 la et vestes ori applicatas ac degustatos cibos blandasque ac
 dulces litteras scilicet amor non habet. Fugienda etiam sunt loca in
 quibus homo possit vel spectare mulieres vel spectari ab
 eis. **A**d quod pertinet quod legitur ceci. ix. noli circumspicere in vicis
 ciuitatis nec conuersari in plateis illius. auerte faciem tuam

53
a muliere compta Ad hoc essent homines multuz ammouē
di post pascha. hec causa est occasio reciduiandi multis. licz
aūc sint fugienda loca vniuersaliter in quibz mulieres pnt
vel videre vel videri. spēaliter tamen fugienda sunt loca in
quibus ducunt choree.

Ad malum sit choreas ducere. **Tercium Cap.**

Unde hic de choreis agem? ostendentes qm malum
sit choreas ducere **Primo** ex testimonijs scripturaz
Secdo rōibns multis qm piculosum hoc sit
Tertō qm fatuum sit hoc **De** testimonijs autem scripturaz
sufficiat ponere septem. p̄mum est illud verbuz aug?
Melius est in dñicis diebus arare vel fodere qm choreas
ducere **Secdm** est illud qd legit̄ exo. xxxij **Cum** appropin
quasset moyses ad castra vidit vitulum et choros iratusqz
valde picieit de manu tabulas et cōfregit eas ad radicem
montis. deinde assumptis secum filijs leui interfecit tria
milia. alia lra habz xxij. milia. ex hoc qd moyses erat mans
fuerissim? hoim qui erāt in terra aduo iratus fuit et tantā
vindictaz sūp̄ se de h̄ qd dei hōres vitulo ipēderāt ⁊ choros
dixerāt satis pōt eē maifestu ⁊ q̄tū irasci dēret si q̄s zeluz
animaz h̄ret qui diuino serui cio cōtempo et neglecto vi
deret diuinos honores impendi non vitulo qui est creatu
ra dei sed ipi vanitati vel lasciuie per vitulum designate. vi
tulus emz animal est lasciuum tpibus illis quibz deberent
homies audire cantus ecclesie audiūt cantus lasciuie **Ter**
cium testimonium est illud qd legit̄ **Math. xiiij** qd saltax
fecit amputari caput iohis. in hoc emz p̄figuratū est quā
tam ptātem habiture erant saltatrices et cantatrices ad
sepanduz eas in quibus est grā dei que per iohem designā
tur a capite suo xpo. **Quartum** testimonium est illud qd le
git̄ **Eze. xxv.** p̄ eo qd plausisti manu et peussisti pede et ga
uisa es toto affectu sup̄ terram ysrahel. idcirco ego exten
dam manum meam sup̄ te et tradam te in direptionem gē
cium et interficiam te de populis **Quintum** est illud aug?

22
54
/

Dominus motus petulancie saluus est in profundum cloace.
Sextus est illud quod refert greg. in dialogo de quadam so-
rore cui de nocte in visione apparuit beata virgo atque coe-
uas in albis vestibus ei ostendit puellas. que cum illis se ad-
miscere appetret sed se illis iungere non auderet. **B**eate
marie voce requisita est an vellet cum eis esse et in eius ob-
sequiis viuere cui cum puella diceret volo mandatum pri-
mus accepit ut nihil vltra leue et puellare ageret et a risu
et iocis abstineret sciens quod inter virgines quas viderat ad
eius obsequium die xxx. veniret. **A**mbus visis in cunctis suis
moribus puella mutata est et omnem a se leuitatem puella-
ris vite remouit. **C**umque pariter eius eam mutatam miraren-
tur quod sibi beata virgo iusserat et quo die itura esset ad eius
obsequium indicauit. **T**unc post xxv. dies febre corrupta
est et die xxx. cum hora exitus sui appropinquasset eandem
dei genitricem cum puellis quas in visione viderat ad se ve-
nire aspexit cui se vocati respondit et aperta voce bis cla-
mare cepit ecce domina venio in qua voce reddidit spiritum et
ex corpore virgineo habitatura eorum suis virginibus exiit. **I**n
hoc quod puella que volebat possessioni beate virginis inesse
mandatum accepit ut a iocis abstineret satis potest videri quod
ingressus possessionis choraz prohibebat ab ingressu posses-
sionis celestis. **U**nde multum fugiende sunt hominum possessiones
que a tali possessione hominem prohibent. **S**eptimus testimonium
est apoc. ix. ubi legitur quod ascendit fumus putei abyssi. sicut
fumus fornacis magne et obscuratus est sol et aer de fumo
putei abyssi et de fumo putei exierunt locuste in terram. **F**u-
mus ascendens de puteo abyssi est fetor et ardor luxurie qui
obscurauit solem id est cetum sacerdotum quorum est illumi-
nare ecclesiam. et aerem id est cetum contemplatiuorum per magna
parte. **D**e hoc fumo exierunt locuste id est cantatrices et sal-
tatrices se non regentes ratione sed incedentes inordinate ac si bru-
ta animalia essent hee locuste nihil omnino vires relinquunt
in terra ecclesie. sicut de locustis egypti legitur. exo. x. **V**oce

55
/

locuste dicuntur exisse de fumo putei non quod habeant ab eo
quod sunt sed quod habent inde quod locuste sunt. alique enim quare cor-
da infecta sunt ex fumo putei abyssi peccant choreas. alie
vero ex leuitate sola in principio eis ostenduntur. iuxta hunc mo-
dum loquendi dicitur dyabolus esse princeps malorum non quod ipsi habeant ab eo quod
sunt sed quod habent ab eo id est ab eius imitatione quod mali sunt. Sequitur
in visione iohannis quibusdam inpositis et similitudines locustarum
similes equis patris in plium. Inuenitur hoc quod ornatus mul-
ierum est quedam comparatio ad hoc quod dyabolus eis insidiat et deum
in eis impugnet. vnde sicut dicit propheta de domino quod ipse posuit
iherusalem sicut equum glorie sue in plio. sic dyabolus facit de
talibus mulieribus. Sequitur et super capita earum tanquam coro-
ne similes auro. hoc pertinet ad ornatum quem habent tales mu-
lieres in capitibus et insinuat quod ornatus quos iste mulieres
deferunt in suis capitibus quos acquisierunt a suis amantibus
sunt quasi corone per multiplicem triumphum quem habuit dyabolus
per eas de filiis dei. Sic solent strenui milites in torneamen-
tis in capitibus equorum suorum coronas ponere de floribus. Se-
quitur et facies earum sicut facies hominum. sicut facies hominum di-
citur et non facies mulierum propter mulieres que se depingunt
quare facies sunt sicut larve sub quibus latent facies natu-
rales quas dominus eis dedit que sunt pallide. Ad quas facies
pertinet quod dicit Hieronymus. qua fiducia inquit erigit ad celos vul-
tus quos conditor non agnoscit. Sequitur et habebat capilla-
los sicut capillos mulierum sicut dicitur propter illas que defe-
runt crines a mortuis mulieribus absissos qui non sunt ca-
pilli mulierum quia nec mortuarum sunt quod ab eis absissi sunt.
nec illarum sunt que eos deferunt. sicut vire non sunt spirituum
et si eis alligantur. et mirum est quomodo mulieres non timent de-
ferre capillos mulierum mortuarum et habere eos de nocte ad
caput suum. Sed verisimile est quod dyabolus eis hanc audaciam
peccet. Cuius signum est hoc quod ipse deferre timeret camiliam
vel aliam vestem mulieris mortue. de capillis vero non timet
de quibus videtur magis esse timendus. Sequitur et dentes earum

sicut dentes leonum hoc pertinet ad rapacitates talium mu-
 lium. Ad hoc pertinet quod legitur ecci. ix. ne respicias mulieres
 multiuolam. tot enim volunt tales mulieres ab amatoribus
 suis. quod mirum est. Sequitur Et habebant loricas. sicut lori-
 cas ferreas. hoc insinuat incorrigibilitas earum. sicut enim
 in lorica non potest una macula ab alia separari. sic non potest
 eis persuaderi. ut unum de ornamentis suis dimittant. Et
 vox alarum earum. sicut vox curruum equorum multorum curre-
 cium in bellum. Sicut exercitus magnus suo tumultu hostes
 fugat quandoque et deuincit. et clamore anes volantes cade-
 re facit. sic exercitus dyabolicus chorearum solis derisionibus
 et clamoribus suis deuincit bonos. et illos qui habebant pen-
 nas virtutum. a sublimitate vite inchoate cadere facit. Ad
 dicitur alarum. pertinet ad velocitates quam habent in dis-
 currendo. quod dicitur vox curruum pertinet ad tumultum quem
 faciunt. Sequitur et habebant caudas similes scorpionibus. et
 aculei erant in caudis earum. hoc referendum est ad hoc. quod
 mors eterna est finis carnalium voluptatum. vel ad hoc. quod
 ad mortem culpe homines pertrahunt. Sequitur et potestas ea-
 rum. nocere hominibus mensibus quinque. hoc potest referri
 ad hoc. quod a pascha usque ad autumpnum precipue nocent cho-
 ree ecclesie dei. Sicut enim reges tempore isto solent ad bella
 procedere. ut hostibus suis auferant. quod in hyeme labore ac-
 quisierunt. sic dyabolus quam cito est pascha. congregat ex-
 ercitus chorearum. et aufert ecclesie quod in aduentu et quadra-
 gesima acquisierat. Sequitur. et habebant super se regem
 angelum abyssi. dyabolus enim eas regit cui nomen hebraice
 abaddon. grece autem appollion. et latine habens nomen ex-
 terminans interlinearum. a patria vite exterminare. est exules
 facere. Unde merito vocatur exterminans dyabolus temptans
 homines per mulieres. quia per eas in hoc exilio sumus iux-
 ta verbum iero. prius positum. Memento semper quod paradisi
 colonum mulier de possessione sua eiecerat. Et valde potens
 est demon ille. ad faciendum homines exulare a celesti patria.

Quod periculosus sit choreas ducere.

Onssequenter ostendendum est romibus qm piculosus sit choreas ducere. Sex autem sunt per que pot ondi hoc. Primum est hoc q dya? in choreis non habet unicum gladium sed tot qt ibi sunt psone pulchre et ornate. iuxta verbus Jeronimi pus posituz Gladi? igne? est spes mlieris. vn non paz timendum est vbi tot gladij hostis aspiciuntur. cum unicus etiaz gladi? eius multu timeat. pterea ibi peuit dya? gladio euaginato tuc emz pallia et sup tunicalia remoueret. Cuz emz alibi peuit gladium inuoluit. Cum etiaz gladi? iste ex omni pte secet. ibi ex omni pte percutit. Ostendunt emz ibi se ex omni pte ante et retro. ad dextris et a sinistris. peuit etiaz ibi gladio exa cuto. Ad choreas emz non veniunt nisi pus pre pate. que p parato que daz exacuto est gladij dyaboli. motu etiaz circulari quasi quadaz mola dyaboli exacuit gladi? iste idest pulchritudo auget. qz que pallida est a quasi febricitas ibi a fatuis pulchra credit. Sedm est q dya? non vtit ibi facula vnica ad accendendu corda hoim sed pira in mensa unde cum vix possit esse aliquis diu iuxta vnam de faculis istis quin calefiat. quomodo non calefiat vbi tot sunt facule ardentes. S mtes que filias suas ornant et ad choreas mittunt quasi festucas vngunt vt melius ardeant et in igne picunt. Tercium est q in choreis vtit dya? potentioribus armis que habet. et fere omnibus modis quibus vti pot. potentiora arma que dya? habet sunt mulieres. q patz p hoc q dya? elegit mulierem ad decidenduz hoies primu. has etiam elegit balaan ad decidenduz filios ysrahel. vt legit in libro nuoz. Hanc dimisit dya? iob sperans q per eam dice ret eum. per hanc etiam voluit dicere thobiam. per hanc dauid. sampsonem. salomonem diceit. dya? tribus modis per mulieres temptat hoies. tactu. visu. et colloquio hys tribus modis simul in choreis per mulieres temptat hoies insipientes sez tactu manu. eant? suauitate a pulchritudis

58
ostensione in quibus quātū est piculum ostensuz est prius
Quartū est q̄ nulli sancto vel sancte deferūt honores qui
chozeas ducunt ymmo omnibus otumeliā faciūt. Sic em̄
otumeliā facit alicui sancto qui peccat in loco ei dedicato
hic qui peccat in tempe ei dedicato. vnde cum in nullo fe-
sto timeant chozeas ducere. nulli sancto timēt contume-
liam facere. p̄terea cum p̄hibitus sit eis labor in diebus
festis. etiam ille qui esset ad honorem d̄i et utilitatē pro-
pria et primi. Nunquā cōcessus est eis labor qui fit in
contumeliā dei et sanctorū et dampnum primi. Irriden-
dus videt esse qui petit requiem p̄ducentibus chozeas. q̄
atq; penitentia decesserūt. cum laborem in vita sua quieti
p̄legeint. et in diebus festis quiescere noluerint. nec ha-
bent aliquē sanctum qui p̄ eis intercedat. quia omnibus cō-
tumeliā fecerūt. Quintū est q̄ ducētes chozeas faciūt
quodammodo contra omnia sacramta ecclesie. Primo cōtra bap-
tismum. quia frangūt pactum q̄ inierunt cum deo in bap-
tismo. cum patrin⁹ eaz dixit p̄ eis abrenuntō dyabolo. et
omnibus pompis eius. pompam em̄ siue p̄cessionem dyabo-
li intrant. cum chozeas intrant. vnde patrin⁹ eaz p̄sunt
timere. ne de p̄missione illa rei apud deum inueniāt. si nō
admonuerunt eas diligenter ne chozeas intrarēt. p̄cessio
dyaboli est chorea. in qua ad modū conuersaz dyaboli se
habent. que nō intrant. sed assistunt. tanquā moniales di-
aboli sunt que intrant et cantant. Que autem assistūt. par-
ticipes sunt malefitorū que ibi fiunt. sicut conuersi sunt
participes beneficitorū que fiunt a sororibus que nouerūt cā-
tare. Signum autē q̄ chorea est p̄cessio dyaboli. est hoc q̄
tendit ad sinistram. Ad hoc potest referri illud q̄ legitur
p̄. iij. Vias que a dextris sunt nouit dominus. p̄uersē
vero sunt que a sinistris sunt. Contra sacramētum etiaz or-
dinis quodammodo faciūt. qui chozeas ducunt. sunt enim
quasi simie clicorum et tale seruicium dyabolo offerūt. q̄
le clici deo. et per cantus eaz cant⁹ ecclesiastic⁹ otēpmit.

et negligit. qui enim deberent inter se vespere intersunt
 choreis **C**ontra sacrum matrimonij etiam fit ibi. et qz maritis
 multum ibi detrahit. qui bñ dicitur por. mō. mari. si. rē. et
 multi incitant ad faciendum contra matrimonij fidem **A**pte
 etiam contra matrimonij legem ibi p̄dicat. vt cum cantat.
 qz p̄ prauo marito vxoz dimittere non debeat qñ amicū ha
 beat. cum s̄m legem dei etiaz leprosum dimittere non debe
 at. qñ loco et tempe ei debitum reddat si ip̄e voluerit. **F**a
 ciunt etiam cōtra sacrum confirmatōis. in quo in fronte sig
 num crucis susceperūt. tanq̄ empte passione xp̄i **I**n cho
 reis vero signo crucis abiecto. signū dyaboli in capite p̄po
 posuerūt signūqz venalitat̄is. quali xp̄s non emerit eas
 posuerat xp̄us vexillum suum in fronte eaz tanq̄ in eminē
 tōri pte castr̄i sui. et ip̄e vexillum dyaboli p̄ eo posuerunt.
 non absqz magna contumelia xp̄i. **F**aciunt etiaz cōtra sacra
 mētum penitencie per qm̄ deo reconciliate erant in quadra
 gesima. dum pacem illam frangūt et in exercitum dyaboli
 vadunt. **F**aciunt etiaz cōtra sacrum altaris qz ad mensaz dei
 panem celestem susceperūt. et post nihilomin⁹ dei terram
 igne incendunt siles iude. qui cum comediss̄ ad mensam do
 mini. accepit cohortes. et a p̄t̄ificib⁹ et phariseis mistros
 et venit cōtra ihm. vt habet **J**oh̄is xviii. **C**ōtra sacramē
 tum vero extreme vnctōis pauce possunt facere. qz pau
 ce illud susceperūt. si que tamen illud susceperūt faciūt cō
 tra illud qñdo sanitatem acceptaz a deo in sacramēto illo ex
 pendunt in contumeliam largientis. **S**extum p̄ qd̄ p̄t̄ ostē
 di qm̄ maluz sit choreas ducere. est multitudo p̄t̄oz que
 cōmittunt p̄sone que choreas ducūt. peccant enim gressu
 ornatu. cantu. tactu. visu. auditu **rē.** **H**ressu peccant. nul
 lum enim passum faciūt qui non bene numeret **V**nde **J**ob
 xxxi. nome ip̄e considerat vias meas et cunctos gressus
 meos dinumerat **O**rnatu vero peccant qñqz modis. primo
 quia inde supbiunt **S**ecdo qz corda inuencius ad luxuriā
 accendunt **T**ertō qz alijs qui non habent similes ornatus

60
et iuuentiam faciunt et dant eis occasionez concupiscendi
filia. Quarto quia reddunt eas querulas et molestas mari
tis suis. Quinto quia si similia a maritis suis habere non possunt
per peccatum ea aliunde habere volunt. Cantu etiam peccant multi
pliciter. primo quia attrahunt corda aliquarum personarum que
non sunt uiris suis. ut sunt iuvenes maritate vel filie familias
quibus mariti vel parentes prohibent ne eant ad choreas et tamen
a deo attrahunt corda earum que vadunt. et in reditu mariti vel
parentes verberant eas. iurant litigant. et multa alia mala oc
casionem istam faciunt. propter hoc operantur cantatrices syrenis
psalmi. xiiij. ubi sic legitur. Respondebunt ibi vlule in edibus suis
et syrene in delubris voluptatis. vlule aues sunt que rostro
in palude fixo strident. unde significat cantatrices que rostro
cordis fixo in palude luxurie cantant. Syrene sunt similes quo
dam pisces marini in specie muliebri. que cantu suo dulci
homines decipiunt. Delubra vocat loca in quibus voluptuosi
vacant voluptati. ut eos insinuet esse ydolatrias. Secundo can
tus earum temptat etiam corda sanctorum. et est ista sagitta
dyaboli inimitabilis a qua non defendit minus nec aliquid
tale. ab ornatu potest homo abscondere se sed a cantu non sic.
Tertio quoniam potest esse occasio mortis alicui in firmam cantum
earum qui qui etiam indiget. et si quiescere curaret. moritur autem
quia cantatrices non permittunt eum quiescere. Quarto affi
ctentes ad libidinem inflammat. sicut cantus ecclesiasticus exci
tat ad spiritualem deuotionem. sic talis cantus ad libidinem.
Quinto corda audientium inebriat uino gaudij temporalis. unde
quasi ebrii dei obliuiscuntur omnino. et etiam se ratione non regunt
propter hoc interdum est in cantibus earum turpiloquium. et in
terdum mendacium contra legem dei. unde mixtum est quod apud
christianos hoc toleratur quod inter eos contra legem eorum predicatur.
cum apud gentiles statutum sit. ut quicumque contra leges
eorum predicauerit interficiatur.
**Quod fatuum sit ducere choreas. et alia signa leticie
habere. etc.**

Ostensum est quantum sit periculum choreaz. **C**onsequenter est ostendendum quoniam fatuus sit in presentia vita choreas ducere. vel alia signa leticie habere. **F**atuitas vero ista satis apparebit nobis. si diligenter attendamus. ubi sumus et quo tendimus. **I**n prima consideratione inuenimus nos esse in exilio. in valle miserie et lacrimaz. et in regione vmbre mortis. **D**e primo dicit augustinus. nescimus quo fine claudimur in exilio isto. **E**t in psalmo. Quomodo cantabimus canticum domini in terra aliena. **S**i viris sanctis graue est cantare in terra aliena etiam canticum domini quid debet esse de canticis dyaboli. **D**e secundo etiam dicit Augustinus. **I**n valle miserie sumus in qua eo magis flendum quo minus flemus. qui deberemus esse in celo. vel saltem in terrestri paradiso. qui est locus amenissimus vsque ad globum lunarem attingens. nunc heu sumus in valle miserie plena. ubi interdum infixi sumus in limo profundi vsque ad genua ubi ventis et grandine et pluuijs impugnamur. ubi aduersantur nobis que ad seruendum nobis creata sunt. **Q**uedam animalia. vt lupi. leones et serpentes querunt nos interficere. et quedam non permittunt nos quiescere nec de die. nec de nocte. vt pulices et similia. **Q**uedam nobis volunt erueri oculos. vt culices et similia. **A**d tercius pertinet quod legitur in psalmo. **A**scensiones in corde suo disposuit in valle lacrimaz. **I**deo dicitur ecclesiastes. ii. **R**isum reputauit errorem. **E**t augustinus. dicit super iohannem. risum ealium risum esse freneticorum. **E**t in ecclesiastico dicitur quod musica in lectu importuna sit narratio. sicut importuna esset narratio eius. qui narrationem suam proponere vellet. licet omnes imponerent ei silentium. **S**ic importuna est narratio illorum qui in risu et leticia sunt in mundo isto. **C**um omnia ad fletum moneant. que in hoc mundo videntur. siue agnoscantur. **N**on ecclesiastes. i. qui addit sciam. addit et dolorem mala presentie vite per se et immediate luctum inducit. bona vero presentia inducunt eam luctum id est presentem quicquid homo se vertat videt non flere

e

49 f

possit et debeat. si iursum respiciat videt patriam celestem
a qua exul est. incertus utrum vniquam ad eam sit puentur?
si deorsum respiciat videt sepulchrum suum terram scilicet in
quam necessario reuertetur. si ad dextram prospicitatis. et
ad sinistram aduersitatis se vertat. videt quod cadunt a fini
stris mille. et a dextris decem milia. Si autem respiciat an
te in preceptu sunt multe cause flendi. in occulto vero idest
a tergo sunt multo plures. Plura enim sunt pro quibus
fletere debemus que non videmus quam ea que videmus. Quis
potest locus esse risui inter tot dei iniurias. inter tot prox
imorum miseras. inter tot fratres nostros. quos quasi in
feretris iacere videmus. Corpus peccatoris quasi feretrum
est. in quo mortuus spiritus iacet. Talia meditabatur Je
remias cum diceret. quis dabit capiti meo aquam. et ocu
lis meis fontem lacrimarum. et plorabo interfectos filie po
puli mei. Quis de flere non debeat. ubi ad fletum monet
ipse deus. et verbo. et exemplo. Verbo ut luce. vi. Beati
qui nunc fletis. quia ridebitis. Et post. Ne vobis qui ride
tis nunc. quia lugebitis et flebitis. Exemplo. luce. xix.
ubi post gaudium et cantum cum quo susceperant eum in
iherusalem venientem. Subiungit. Et ut appropinquavit
videns civitatem fleuit super illam dicens. quia si cogno
uisses et tu. inmensum cantum huius vite. et gaudium ex ne
cessitate provenire. Bernh. compatitur dei filius et plorat
homo patitur et ridebit. Etiam ad fletum monentem paruu
li. qui nondum sunt unius diei. Augustin. puer a plora
tu incipit. nec ridere potest. propheta calamitatis lacrimae
sunt testes miserie. nondum loquitur et iam propheta. erube
scant cantatrices ibi non flere. ubi infans qui nondum est
unius diei predicat esse flendum. Ad autem simus in re
gione umbrae mortis. patet ex illo verbo luce. i. Visitavit
nos oriens ex alto. Illuminare hijs qui in tenebris et in
umbrae mortis sedent. Ad idem potest referri. quod legitur
ysa. ix. habitantibus in regione umbrae mortis lux orta est eis

Potest autem videri vita ista umbra mortis. quia magis
 assimilatur morti quam vite. vel propter proximitatem quam ha-
 bet ad mortem culpe illi qui hic viuunt vita gratie omnia enim que-
 runt mortem spirituales eorum. unde dicitur. inimici mei contumeliam fecerunt
 animam meam. Item ieremias. gladius tenet hostis ut me percipiat. Ex omni-
 parte sunt pericula spiritualia et laquei. Unde guido cartusien-
 sis laqueos bibis. comedis. viscis. dormis. omnia sunt laquei.
 Umbra etiam mortis potest dici. propter proximitatem quam habent
 ad mortem pene eterne qui in peccato sunt. quasi ad por-
 tam inferni sunt tales. ita ut inter eos et infernum non sit
 nisi transversus corporis. ut si a corporibus recedant anime sta-
 tim quasi in puncto sint in inferno. Dauid appropinquave-
 rit usque ad portas mortis. Job xxj. Tympanum et cytha-
 ram tenent et gaudent ad sonitum organi. ducunt in bonis
 dies suos. et in puncto ad inferna descendunt. Illa etiam pars
 mundi in qua sumus quasi stabulum est in domo dei. que do-
 mus tota est machina mundi. palacium eius est celum. et
 quale est hoc in stabulo sordido choreas ducere. Ad hoc va-
 let quod legitur. luc. x. imponens illum in iumentum suum duxit
 in stabulum. ubi dicitur glo. non domum sed stabulum dixit
 quo nomine miseras et fetores huius vite designat. ne homo
 in hoc exilio qui in patria gaudet. hoc hunc fetorem non sentiat qui
 fetidi sunt. unde beatus. ubi omnes fetidi sunt. fetor vni mitem sciet.
 Si quis etiam attendit quod nos tendimus satis videbit quod fa-
 tuum est hic cantare vel choreas ducere. quasi enim ducimur
 ad mortem. Seneca. omnes supplicio capitali condempna-
 ti sumus. Et augustinus. nihil aliud est tempus huius vite quam
 cursus ad mortem. In quo nemo paululum stare vel tardi-
 us ire permittit. sed urgentur omnes pari motu. singulis
 diebus facit homo dietam unam ad mortem corporis. et ta-
 lis est proximus morti qui se credit remotum. Ad hoc potest
 referri quod narrat Gregorius in dialogo de Fortunato qui audiuit
 quendam unam simiam ferentem qui ante portas suas cepit cym-
 balis ludere. et clamavit. heu heu mortuus est infelix iste.

64

Et post cibum sibi datum cum egredere^r ianuam. saxum
cecidit in verticem eius. altero vero die fundit^r vitam si-
miut. **A**nale est h^o homini morti odempnat^um cum choreis
et instrumentis musicis ad tormentu^s suum ire. ad morte^m
suam cantando et letando vadunt qui choreas ducunt. In h^o
cygno sunt similes qui ante mortem cantare dicuntur. quale
etiam est hoc ad districtissimu^m iudiciu^m ire letando. p^ocipue
cum sentiat se homo in tot et tantis culpabilem. **A**d hoc
p^oterinet q^{uod} legit^r in vitis p^oter de quodaz p^oter qui videns que
dam ridentem ait. reddidit^r sum^{us} rationem de vita n^ostra co-
ram celo et terra. et tu rides. **A**d idem p^oter refert^r exem-
plum de rege illo qui memor maloz suoz et diuini iudicij
gaudere non poterat. qui interrogat^r super hoc a quodaz
f^ore suo voluit ei causam ostendere. vnde misit buccinato-
res suos ad portam fratris sui. q^{uod} s^o m^o consuetudinez illius
regni certum signum erat mortis. deinde cum frater regis
ad regem ess^{et} adductus et non modicum timeret et valde
tristis ess^{et}. requisit^r rex quare non gauderet. qui cum re-
spondiss^{et} ei qu^o in statu tali possem gaudere. iudicauit ei
rex causam tristicie sue. **S**i eniz ille t^om timebat qui sciebat
regem esse f^orem suum qui in nullo se sciebat esse culpabilez
apud eum quia aliqua signa offense regis audierat. meri-
to timere p^oter. qui in tot et tantis scie se esse culpabilez n^o
apud fratrem sed apud d^om maiestatis.

De alijs remedijs contra luxuriam. **Quartuz Cap.**

Sequit^r de alijs remedijs contra peccatum luxurie.
Et cuz luxuria non sit qualiscunq^{ue} ignis sed ignis
infernalis. summuz remediuz contra ipam est o^o
vnde sic ille qui patit^r mezbuz illum qui ignis infernalis
dicit^r. alicubi se facit deferri ad ecclesiam beate marie vir-
ginis. vt parisius. **A**licubi ad sanctum anthonium. nec in-
de recedit donec curatus sit. **S**ic qui ignem luxurie sen-
tit. toto corde deberet se conuerrere ad deum. et ad suffra-
giuz sc^oroz. et non deberet cessare donec accepiss^{et} sanitates.

Et post deberet sequi gratia actio. et singulis diebus red-
 dere deberet homo deo et sanctis aliquem censum vel serui-
 cium in signum liberatōnis. quia scriptum est eruam te et
 honorificabis me. Si quis tanto ardore quereretur curatōz
 ab isto igne infernali. quāto querit curatōz ab illo vix esset
 quā impetraret. hoc remediū docem. sap. vij. vbi sic legitur
 vt sciu qm aliter non possum esse cōtinens. nisi deus det. et
 hoc ipm erat sapia. scire cuius esset hoc donum. adij dnm et
 depeatus sum illum. Spāliter autem valet cōtra peccatūz
 istud. beata virgo maria. que sicut amatrix est mūdicie in
 se. sic et in alijs ei spāliter aliq seruiūz faciendūz est. vt
 ab hoc igne liberaret. tamen in hac pte cauendūz est a te-
 merarijs vtijs. Quācum remediū est honesta occupatō
 Quia oia si tollis piere cupidinis artes. Sextūz aq sapi-
 encie salutaris. vnde in ca. Ja. iij. que desursum est sapien-
 cia. p̄mūz qui deus pudica est idest pudicum reddens. vnde
 zachari e. ix. vocatur vnum germians virgines idest virgi-
 nales affectōes. Et dñs in iohē. vs mundi estis ppter ser-
 monem quem locutus sum vobis. Et Jerō. ama sacras lit-
 teras et carnis vicia non amabis. Et sap. vij. vocat spon-
 sa vbi sic legitur. que siui sponsam mihi eam assumere. In quo
 verbo insinuat qd adherere sapie sit remediūz contra illi-
 cas delectatōnes carnis. Septimūz remediūz est elemosi-
 na. vnde super illud. j. ad thio. pietas ad omnia utilis est
 dicie Ambro. Si quis misericordiam sequitur. si lubricū
 carnis paciatur. vapulabit qui deus sed non peribit. Octa-
 uum remediūz habet hoc viciū cōmune cum vicio gule
 Et hoc remediūz est consideratō mortis vel status in quo
 caro post mortem futura est. quia iuxta verbum gg. nihil
 adeo valet ad domanda carnis desideria. sicut cogitare sem-
 per qualis caro sit futura mortua sicut in tractatu de gu-
 la diximus. ¶ De prohibitōne simplicis
 fornicatōnis. Quinta pars.

66
Quinto loco in tractatu de luxuria est dōm de simplici fornicatōis phibitōe. de q̄ h̄ ordine dicem⁹. p̄mo oñdem⁹ simplicē fornicatōz phibitā eē. Sedo oñdet eam phibēdas fuisse. Tertio oñdem⁹ q̄tionez illam q̄ querit⁹. quare de⁹ phibuit simplicez fornicatōz diabolicā esse ⁊ irrōnabilem ⁊ irrisione dignam. Quarto oñdem⁹ q̄ egit dñs mīcor dīter cū gñe hūano. cū simplicez fornicatōnem phibuit. cum possit tñ alicui ot rarium videri. ex hoc q̄ fere tot⁹ m̄dus p̄ire p̄pter phibitōez istaz videat⁹. et q̄ hęc phibitō videt⁹ esse cōtra mltiplicatōez hūani gñis. Ad simplex fornicatō sit phibita .i. ca.

Quod autē simplex fornicatō phibita sit pbat⁹ p̄mo ex h̄ q̄ legit⁹ deut. xxiii. nō erit meretrix de filiabus ysrabel. Sedo ex hoc q̄ legit⁹ .i. cor. vi. nolite errare neqz fornicarij neqz ydolis seruientes. neqz adulteri. neqz molles. neqz masculoz scubitozes. neqz fures. neqz auari. neqz ebriosi. neqz maledici. neqz raptozes regnū dī possidebūt. Tertio ex hoc q̄ legit⁹ ad gall. v. manifesta sūt opa carnis que sūt fornicatō ⁊c. Et subiūgit⁹ qui thā agūt regnū dī non cōsequētur. Quarto ex hoc q̄ legit⁹ ad eph. v. hoc scito te intelligētes. qm̄ omis fornicator aut immōs aut auarus q̄ est ydoloꝝ fructus. non hēt hereditatem in regno xp̄i et dī. Quinto ex hoc q̄ legit⁹ act. xv. q̄ dixerunt apli et seniores fr̄es. visum est sp̄iū sancto et nobis nihil vltra imponere vobis oneris qm̄ hęc necessaria vt abstineatis vos ab imolatis silacroꝝ et sanguine et suffocato et fornicatōe. vbi dicit mēli. necāria sunt sine quib⁹ non est sal⁹. vñ cum fornicatō ibi numeret⁹. nisi quis abstineat nō saluat⁹. Ad simplex fornicatō phibēda fuit .ij. c.

Quo autē sūt p̄ que pōt oñdi q̄ simplex fornicatō phibēda fuit. Primū est sterilitas q̄ frequēter est in illis q̄ indr̄nter omibz se exponūt. Si em̄ passim se oib⁹ exponere reddat eas steriles. Sic peccare stilitatē cōtra legē naturalē ē sic exponē se cōtra legē naturalē erit